

Voor iedereen een plek
op de arbeidsmarkt

Nieuwe wegen in het passend onderwijs

Inleiding

Maatschappelijke participatie

Het onderwijs bereidt jongeren voor op maatschappelijke participatie. Voor veel jongeren verloopt deze voorbereiding succesvol, maar niet voor iedereen is deze weg vanzelfsprekend. Denk bijvoorbeeld aan leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso) en het praktijkonderwijs (pro).

De overheid treft maatregelen om de participatie van mensen met een beperking te vergroten. Met de Participatiewet kunnen gemeenten participatie bevorderen en afspraken tussen het kabinet en werkgevers verlagen de drempel naar werk.

Betere aansluiting op de arbeidsmarkt

Ook het onderwijs werkt aan een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Entree-opleidingen voorkomen kansloze doorstroom van jongeren naar het mbo. Voor de leerlingen in het praktijkonderwijs en leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs met het profiel arbeid is hun traject dus steeds vaker eindonderwijs.

Borismethodiek

Om voor hen de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren, is de afgelopen jaren gewerkt aan de 'Borismethodiek'. In deze methodiek oriënteren

leerlingen zich op een loopbaan, volgen ze een leerwerktraject en worden ze begeleid bij het vinden en houden van een passende werkplek.

De werkwijze is gebaseerd op het werkend leren uit het middelbaar beroepsonderwijs. Voor 100.000 jongeren per jaar is dat de belangrijkste route naar arbeid en voor het bedrijfsleven is het de belangrijkste manier om nieuw personeel te werven.

Ervaring met de Borismethodiek

In opdracht van het ministerie van OCW hebben 15 scholen voor het voortgezet speciaal onderwijs in een pilot ervaring opgedaan met de Borismethodiek. Het werkend leren bleek goed bruikbaar bij het vinden van een passende plek op de arbeidsmarkt. Inmiddels doen ook praktijk-scholen ervaring op.

Breder inzetten van de methodiek verhoogt de duurzame arbeidsinpassing voor deze doelgroep fors. Dat heeft vele persoonlijke en sociaaleconomische voordelen.

Borisbaan.nl

Op de website vindt u meer informatie, onder andere over de trainingen voor docenten en managers.

www.borisbaan.nl

'Uit de praktijk is gebleken dat de Borismethodiek een goede aanvulling is op de praktijk in scholen in het vso. Daarom werkt het Boris-team nu aan een implementatieplan om de Boris-methodiek beschikbaar te stellen aan een groter aantal scholen in het vso én praktijkonderwijs'

Uitgangspunten Borismethodiek

De Borismethodiek is gebaseerd op het werkend leren uit het middelbaar beroeps-
onderwijs. De focus ligt daarbij op:

Arbeidsmarkt- en beroepenoriëntatie

De stichting Samenwerking Beroepson-
derwijs Bedrijfsleven (SBB) heeft instru-
menten voor arbeidsmarktinformatie en
beroepenoriëntatie ontwikkeld. Zo zijn,
samen met UWV, arbeidsmarktschetsen
voor alle regio's gemaakt. Daarnaast levert
SBB beroepeninformatie en een talenten-
test. Deze test vergelijkt het persoonlijk
competentieprofiel van de leerling met het
gevraagde profiel van alle beroepen uit de
kwalificatiestructuur.

www.s-bb.nl

De kwalificatiestructuur

In de kwalificatiedossiers voor het mbo
staat per beroep wat een leerling moet
beheersen. Ieder dossier is opgebouwd
uit kerntaken en werkprocessen. Om een
werkproces goed uit te voeren, zijn compe-
tenties nodig. Een voorbeeld: de opleiding
Helpende Zorg en Welzijn bevat drie
kerntaken. Kerntaak 1 is het 'Bieden van
zorg en ondersteuning op basis van een

werkplanning'. Deze kerntaak bestaat uit
meerdere werkprocessen, zoals 'Maakt een
werkplanning op basis van het zorg-, leef-,
begeleidings- of activiteitenplan'. Wie dit
werkproces uitvoert, moet formuleren
en rapporteren, plannen en organiseren,
instructies en procedures opvolgen en zich
richten op de behoeften en verwachtingen
van de klant. De opzet van de kwalifica-
tiestructuur is zeer geschikt voor oplei-
dingsplannen op maat. Je kunt een beperkt
aantal werkprocessen combineren. Zo
ontstaat een takenpakket dat de inzet en
de mogelijkheden van de leerling verbindt
met het werk in het bedrijf.

www.kwalificatiesmbo.nl

Erkende leerbedrijven

Een bedrijf wordt erkend leerbedrijf als het
werkzaamheden aanbiedt die passen bij de
opleiding. Daarnaast moet een deskundige
praktijkopleider de leerling begeleiden. Ook
moet de werkplek veilig zijn. Er zijn ruim
230.000 erkende leerbedrijven.

www.stagemarkt.nl

Verbinding met voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs

De Borismethodiek is ontwikkeld met de
bestaande infrastructuur. Netwerken, pro-
gramma's, leerbedrijven, praktijkopleiders,

'Scholen verkennen de arbeidsmarkt beter en zien veel meer mogelijkheden tot arbeid voor de leerlingen. Het bedrijfsleven leert leerlingen beter kennen en ziet meer de mogelijkheden in de leerlingen dan alleen de beperkingen die ze hebben'

Carla van Sonsbeek, Altra College

leermiddelen en toetsen, bedrijfstakregelingen, wetgeving...alles was er al. Alleen de verbinding met het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs ontbrak. Met afspraken over individuele leerwerktrajecten, certificering en aanvullende scholing van praktijkopleiders werd die verbinding in het project 'Boris brengt je bij 'n baan' gemaakt.

Inhoud Borismethodiek

Individueel traject

Een leerling uit het voortgezet special onderwijs of praktijkonderwijs heeft vaak een individueel leerwerktraject nodig om een branchecertificaat te halen. De werkprocessen uit de kwalificatiestructuur moeten passen bij wat hij of zij kan en bij het werk.

Het erkende leerbedrijf, leerling en school selecteren samen de werkprocessen die de basis vormen van de praktijkopleiding. Ook stellen zij vast onder welke voorwaarden de leerling een arbeidscontract krijgt. Misschien moet de werkplek aangepast worden of is er voorbereiding op school nodig. Het is van essentieel belang voor leerling én collega's dat de leerling vanaf de start van de praktijkopleiding wordt beschouwd als werknemer van het bedrijf.

Certificering

De opleidingstrajecten binnen de Boris-methodiek zijn gericht op delen van de kwalificatiestructuur en niet op volledige kwalificaties. Diplomerende is daarom niet mogelijk. In plaats daarvan worden de trajecten afgesloten met branchecertificaten die door de bedrijfstakorganisaties zijn erkend. De praktijkopleider beoordeelt onder verantwoordelijkheid van de school.

Op het certificaat staat welke werkprocessen uit welke kwalificatie de houder kan uitvoeren op het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar. Dat is de landelijk vastgestelde norm in de kwalificatiestructuur.

Begeleiding werkgever

De stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) onderzocht de motieven en meerwaarde van leerbedrijven voor het opleiden van jongeren. Leerbedrijf zijn levert naast balans in eigen personeelsbestand ook een beter imago en een dynamische sfeer op. Ook ziet de buitenwereld leerbedrijven als maatschappelijk verantwoorde ondernemingen. Bedrijven die stageplaatsen aanbieden aan leerlingen met een beperking, doen dit om dezelfde redenen.

Vele werkgevers willen aan de slag met de doelgroep. Tegelijkertijd zijn bedrijven

'We zijn één van de pilotscholen die aan de slag gingen met het Boris-project. We bleken al wel een aantal stappen uit het stappenplan te hantieren, maar deden dat ongestructureerder'

Bert Wardenier, stagecoördinator Guyotschool

onzeker of ze wel over voldoende kennis en maatregelen beschikken om de doelgroep aan het werk te krijgen en te houden. Zij hebben hulp nodig bij het verlagen van de drempel voor jongeren met een beperking om in te stromen en bij het beperken van het afbreukrisico. Ze willen eigen personeel scholen als interne jobcoach.

Daarbij willen zij deskundige ondersteuning van de scholen waar de jongeren worden opgeleid; daar zit immers de expertise. UWV ondersteunt dit met externe jobcoaching.

Waf kan Boris betekenen voor het onderwijs?

Voortgezet speciaal onderwijs (vso)

De Wet kwaliteit vso zegt dat vso-scholen ontwikkelingsperspectief moeten gaan bieden en de ontwikkeling moeten organiseren. Er zijn drie uitstroomprofielen: dagbesteding, arbeidsmarkt en vervolgonderwijs.

Praktijkonderwijs

Het praktijkonderwijs heeft twee centrale wettelijke taken: brede vorming en voorbereiding op werk. Praktijkonderwijs bestaat uit aangepast theoretisch onderwijs, per-

soonlijkeheidsvorming en het aanleren van sociale vaardigheden en bereidt daarnaast voor op werken. De school stemt het onderwijs af op de mogelijkheden en keuzes van de leerling. Omdat de doelen uit de mbo-kwalificatiestructuur komen, sluit de opleiding aan op de afspraken van beroeps- onderwijs en bedrijfsleven over productieve arbeid. Zo kunnen leerlingen specifieke beroepstaken uitvoeren en productie draaien. Daarmee is de loonwaarde gegarandeerd.

Ondersteuning

De Borismethodiek ondersteunt scholen in het passend onderwijs bij het verbeteren van de aansluiting op de arbeidsmarkt. De werkprocessen, het niveau en de loonwaarde van de leerling worden getoetst aan de mogelijkheden op de regionale arbeidsmarkt.

Samen met de toekomstige werkgever worden deze aspecten definitief vastgesteld. Pas daarna krijgt de leerling een haalbaar ontwikkelingsperspectief op duurzaam werk. Het bedrijf is de partner van de school in het leerproces.

De school zoekt zo vroeg mogelijk contact met het leerbedrijf en school en bedrijf geven het traject samen vorm. Hoe de ondersteuning er precies uitziet, verschilt per school.

'Boris is een ontwikkelproject; je kunt het niet in een paar jaar tijd neerzetten. Het duurt even voordat je beleid omgezet hebt in praktijk. Toch is de werkwijze zoals we deze hebben toegepast een voorbeeld van hoe we willen werken'

Marc Kuiper, coördinator stagebureau vso De Brug

Implementatie

De school als expertisecentrum

Als de school de Borismethodiek invoert, heeft dat consequenties voor de organisatie. De school moet het onderwijs vormgeven en uitvoeren binnen de cultuur van het werkend leren, dat wil zeggen in nauwe samenwerking met leerbedrijven. Dat heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering, de competenties van het personeel, voor het onderwijs en vooral voor de relatie met hun omgeving.

De school kiest ervoor om zich te ontwikkelen tot een expertisecentrum voor het vaststellen van arbeidsmogelijkheden en loonwaarde bij leerlingen met een beperking en in het organiseren van trajecten naar duurzame arbeid.

Route naar werk als uitgangspunt

Werkend leren bestaat uit een aantal elementen die de route naar duurzame arbeid bevorderen. De school moet die elementen uitgangspunt maken bij het begeleiden van jongeren naar de arbeidsmarkt:

- Hoogwaardige diagnostiek en assessment om de arbeidsmogelijkheden zo nauwkeurig mogelijk vast te stellen in relatie tot het beschikbare werk in de directe omgeving.

- Vroegtijdig inschaken van het leerbedrijf in het leerproces om de groei naar een baan maximaal te ondersteunen.
- Ondersteunen van leerling en leerbedrijf bij het minimaliseren van het afbreukrisico in de arbeid.

Wat krijgt de school?

Het Boristeam ondersteunt scholen die de Borismethodiek willen toepassen. Zo ondersteunen we bij de omslag van de school naar een werkend-lerenorganisatie passend binnen de onderwijsdoelen. Ook helpen we bij de opbouw van een regionaal netwerk van samenwerkingspartners en erkende leerbedrijven. Verder bieden we de school zicht op de regionale arbeidsmarkt mogelijkheden.

Regionale initiatieven

Gemeenten moeten met een beperkt budget het aantal uitkeringen beheersen. Effectieve arbeidstoeleiding in het onderwijs is daarbij essentieel. Verschillende gemeenten maken afspraken met scholen over de Borismethodiek. Drie voorbeelden zijn:

Rotterdam

Zo heeft de gemeente Rotterdam SBB opdracht gegeven om een eigen Borisproject in te richten en de methodiek met elf Rotterdamse scholen in te voeren.

De gemeente betaalt de scholingskosten en de kosten van ondersteuning.

Drechtsteden en Gorinchem

In het regioproject Drechtsteden en Gorinchem zijn tien scholen aangesloten. De onderwijswethouders willen het project financieren met ESF-middelen.

Eén van de thema's binnen de ESF-regeling 2014-2020 is de re-integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een deel van het ESF-geld gaat naar (ex-) leerlingen van het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs. Zij krijgen extra ondersteuning bij het behalen van een startkwalificatie en het vinden van een baan.

Nijmegen

In het regioproject Nijmegen doen negen scholen mee. De ontwikkelingsdoelstelling verschilt per school. De vso-scholen sturen op de deskundigheidsontwikkeling in hun eigen organisatie en de praktijkschool richt zich op het vergroten van het externe netwerk. De Borismethodiek biedt hier ruimte voor.

Contact

Wilt u ook in uw regio werken aan de voorbereiding van jongeren op hun maatschappelijke participatie?

Neem dan contact op met het Boris-projectteam via info@borisbaan.nl. Ook kunt u contact opnemen met projectleider Will Seignette van SBB via 06 23 946 656.

Colofon

Uitgave september 2014

Tekst SBB en PO-Raad

Fotografie Hollandse Hoogte, Nationale Beeldbank

Vormgeving SBB, Zoetermeer

Drukwerk Bestenzet, Zoetermeer

Boris, de mascotte van dit project, is een geleidehond die is afgestudeerd bij de KNGF geleidenhondenschool.

